

Sdílení kompostu

| Hana Doležalová, Ekodomov, z. s.

Zajímá vás, jak jsme na tom v Česku s kompostováním? Máte unikátní příležitost: Podívejte se do galerie 509 kompostů a kompostérů (www.kompostuj.cz), které jejich majitelé v posledních letech přihlásili do soutěže Miss kompost. Tu si v roce 2005 vymysleli členové spolku Ekodomov, aby zmapovali situaci a aby zjistili, jaký potenciál u nás kompostování má.

Ukázalo se, že co člověk, to kompost. V soutěži vedle dřevěných ohrádek, které si pod pojmem „zahradní kompost“ většina z nás představí, začaly objevovat i unikátní díla připomínající spíš než kompost land artové objekty, po zahradě roztroušené hromádky soutěžily s technologickými vynálezy.

Postupem času začaly čím dál častěji útočit na vítězné pozice vermikompostéry, v nichž mají hlavní slovo žížaly, a v posledních třech letech vznikla dokonce nová kategorie, v níž se spolu utkávají školní komposty.

Sociologie kompostování

„Sbírka“ kompostů, kterou organizátoři soutěže za ta léta shromáždili, se stala zajímavou sociologickou sondou do vývoje kompostování v Česku. Ukazuje se, že se tento fenomén v čase viditelně mění.

Zatímco v samých začátcích soutěže byla Miss kompost především kláním více či méně zkušených zahradníků, kteří si mezi sebou chtěli porovnat své „tradiční“ komposty, v posledních letech se stále častěji zapojují obyvatelé měst. Městské kompostování má přitom řadu specifik, která ho od tradičních forem zásadně odlišují. Mění se způsob kompostování, vzhled kompostérů i motivace kompostujících. Do hry vstupuje zábavná pestrost přístupů, která inspiruje další soutěžící.

A jak kompostuješ ty?

Organizátoři soutěže tento posun zreflektovali už v kampani, která vyhlášení zatím

posledního ročníku Miss kompost předcházela. Fakt, že vytríděním organických zbytků ze směsného odpadu získáte cenný materiál, a ještě ušetříte zhruba 40% místa v popelnici, je všeobecně známý.

Po dlouhých letech, kdy spolek Ekodomov neúnavně kompostování propagoval, dospěli pořadatelé k závěru, že dnes kompostuje (nebo alespoň může kompostovat) opravdu každý, včetně těch, kdo žijí ve městě. Kompostovat je prostě normální a dělají to přece všichni. Proto se na plakátech objevila otázka „A jak kompostuješ Ty?“ doplněná fotografií některého z účastníků minulých ročníků soutěže nebo některého ze zaměstnanců spolku Ekodomov.

Kateřina Koubová, která měla poslední čtyři ročníky soutěže Miss kompost na starosti, k tomu říká: „*Kampani jsme reagovali na fakt, že se do Miss kompost v poslední době hlásí právě lidé z velkých měst, kteří třídí bioodpad a hledají možnosti, jak s ním smysluplně naložit.*

Série plakátů ukázala, že existuje řada způsobů, jak to udělat: Sahají od svozu biomateriálu do veřejné kompostárny, přes komunitní kompostování až po vermikompostování, které lze praktikovat i v malém sídlištním bytě. Prostřednictvím naší soutěže v posledních letech vnímáme, že kompostování definitivně přestalo být výhradní doménou zahrádkářů a jednotlivců.

Před třemi lety jsme zavedli zvláštní kategorii pro školy a do prvního ročníku se jich přihlásilo dvacet pět. Šíří se zájem o společné kompostování ve firmách a organizacích i o komunitní kompostování, díky němuž se třeba na pražských sídlištních dokážou dát dohromady lidé, kteří mají společný zájem.

Mne na celé soutěži vlastně nejvíc baví malé příběhy, které se skrývají za těmi

komposty a kompostéry. Všechny ty pohnutky a motivace, které lidi vedou k tomu, že se do kompostování pustí. Tak jako třeba letošní vítěz Miss kompost facebook Milan Prikner, který vyhrál, protože rozjel „kampaň“ na svém profilu a získal 160 lajků. Ve videopozdravu, který nám poslal, protože se nemohl předávání cen zúčastnit, říká, že se na něj najednou začali obracet různí lidé, od nichž by to vůbec nečekal, s dotazy okolo kompostování. Znamená to, že se mu podařilo svoje okolí inspirovat. Vidím, že tohle je způsob, který funguje...“.

Kompostování ve městě

Vypadá to, že i tak osamělá trpělivá činnost, jakou kompostování ve své podstatě bezpochyby je, může ve městě získat společenský rozměr a akční potenciál. Nabízí se několik možností, jak s městským kompostováním začít. Každá z variant má své přednosti i svá omezení. Začneme od těch nejtradičnějších.

Hnědá popelnice

Nejjednodušší způsob, který každého hned napadne, představuje vytrídění bioodpadu a jeho vyhození do hnědé popelnice. Podmínkou je, že musíte mít příslušnou popelnici k dispozici, což zatím není všude samozřejmostí.

Hlavní výhodou tohoto řešení je jednoduchost. Jediné, o co se staráte, je vytrídění bioodpadu ze směsi a jeho odnesení do popelnice. Se vším ostatním už si poradí svozová firma a městská kompostárna, vy už „svůj“ kompost nikdy neuvidíte a nebudete ho moci použít třeba k vylepšení zeminy v truhlících s balkonovými květinami.

Živí pracanti

Speciální kategorii kompostování vhodnou právě do města (nebo přesněji řečeno i do malého bytu) představuje vermikompostování. Je založené na tom, že ve speciálně konstruovaném několika-patrovém kompostéru zabydlíte násadu kalifornských žížal, o které se staráte. To znamená – krmíte je organickými zbytky. Ony vám za to „vyrábějí“ prvotřídní hnojivo, humus, který má vynikající vlastnosti, lepší než klasický kompost.

Výhodou i nevýhodou tohoto řešení je, že žížaly jsou živé a potřebují adekvátní péči. I když nejsou tyto netradiční domácí mazlíčci nároční (ve firmních kancelářích musí často vystačit s potravou ve formě sáčků od čaje nebo kávové sedliny), většina chovatelů řeší, kam umístit vermikompostér. Žížaly totiž nesnášejí velké horko, ani mráz, takže stanoviště na balkóně není celoročním řešením.

Umístění kompostéru do interiéru je snazší od chvíle, kdy česká firma Plastia, s.r.o. začala vyrábět vermikompostér Urbalive. Kompostér navržený Jiřím Pelclem získal nejprestižnější ocenění v oblasti produktového designu Red Dot Award 2017, z čehož vyplývá, že s jeho funkčností ani vzhledem není problém. Oproti všem laickým předpokladům vermikompostér své spolubydlící neobtěžuje ani zápachem. Jediným problémem, který na vás občas vyletí, je hejno mušek octomilek, které mají tendenci se v kompostéru množit.

Komunitní kompostování

Poslední kategorie má řadu podob a je součástí obecnějšího trendu, který souvisí s proměnou životního způsobu městských lidí. Internet nám umožnil, abychom se – nejdřív se svými přáteli, potom se známými, a nakonec s úplně cizími lidmi – dělili o své zážitky a vzpomínky. Virtuální sdílení se ale ukázalo jako neuspokojivé.

Výzkumy dokazují, že rostoucí počet přátel na facebooku vede jen k inflaci a ještě vážnějším pocitům osamělosti

v reálném světě. Sítě jsou ideálním prostředkem ke komunikaci, jejich prostřednictvím se dá zorganizovat cokoli od čajového dýchánku přes masovou demonstraci, ale lidský kontakt nenahradí.

Proto lidé ve městech začali přemýšlet nad tím, co by mohli dělat společně a co by mohli sdílet reálně. Přišli na to, že se mohou dělit o auta, o kola, o staré



Neúnavný propagátor kompostování, zakladatel spolku Ekodomov a iniciátor soutěže Miss Kompost Tomáš Hodek (vpravo) na KompostFestu představil novou iniciativu – Společné prohlášení odborníků k péči o půdu a vodní zdroje v České republice. Na fotografii Ing. Michaela Budňáková z MZe ČR a hydrogeolog Arne Springorum – spoluautoři Společného prohlášení.

oblečení, které už nepotřebují, o knihy, zahrady a i o kompost. Tak vznikla i idea komunitního kompostování.

Jak na to?

Společný postup má řadu výhod: je úspornější, efektivnější a zábavnější. Za vznikem každého komunitního kompostu stojí zpravidla iniciátor, který se pro myšlenku společného kompostování nadchne a postupně nakazí ostatní.

První komunitní komposty se začaly přirozeně objevovat tam, kde už byl základ nějakého společenství, například na komunitních a školních zahradách, kam rodiče a zahradníci začali postupně nosit i bioodpad z domácností.

Kolektivní kompostování iniciují i firmy, jejichž filozofie je založená na udržitelném přístupu, například obchod Bez obalu, který před pár lety umístil ve vnitrobloku za svým obchodem kompostér a zpřístupnil ho i svým zákazníkům.

Někde se na založení a spravování společného kompostu dohodne Spole-

čenství vlastníků jednotek, jinde je iniciuje městská část. Tak tomu bylo i na Praze 8, kde se loni ve spolupráci se spolkem Ekodomov zrealizoval pilotní projekt komunitního kompostování Spolu8bio, o němž jsme psali v minulém vydání.

V případě, že se komunitní kompostování týká tak velkého území, jako je městská část, musí iniciátor na začátku vyvinout například na webových stránkách iniciativu, díky níž získá dostatek zájemců.

Může to fungovat?

Výhodou společného postupu je, že se kompostující mohou na pořízení kompostéru složit, mohou vytvořit projekt a financovat jej z grantu či požádat o příspěvek městskou část. Komunita musí také vyřešit vlastnictví pozemku, kde bude kompostér nainstalován, s čímž mohou opět účinně pomoci zastupitelé.

Při shánění prostředků na pořízení kompostéru je třeba počítat i s dalšími výdaji, například na pokrytí instalace kompostéru a odborné poradenství, díky němuž

může být proces kompostování úspěšný.

Umístění kompostéru ve veřejném prostoru má své přednosti i nevýhody. Prospěšné je, že je komunitní kompostér živou reklamou na sebe sama. Návod na správný postup kompostování, který bývá na kompostéru obvykle nalepený, aby se podle něj mohla komunita řídit, mimochodem vzdělá i náhodné kolemjdoucí. Zároveň se ale musí počítat s tím, že i tak bohužel věc, jakou společný kompostér bezpochyby je, může mít své nepřátele. Zpravidla jsou jimi vandlové, hlodavci nebo drsné povětrnostní podmínky, na ně je třeba myslet při výběru konkrétního typu.

Pro dlouhodobé dobré fungování je také podstatné zvolit si správce, který bude společně kompostování koordinovat: Bude dbát na správné složení kompostovaného materiálu a organizovat společnou péči o kompost, k níž patří například pravidelné překopávání. Další osudy každého z komunitních kompostérů už píše každá komunita sama. Záleží na lidech, k čemu je společná práce kolem kompostu bude inspirovat. □